

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 187/02-64

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti J. B., bytom T., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. P., A. k., T., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/00 na neverejnom zasadnutí 4. júna 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/00 p o r u š i l základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia J. B. v sume 16 340 Sk (slovom šesťnásťtisícristoštyridsať slovenských korún) advokátke Mgr. Z. P., A. k., T. na jej účet vedený v Tatra banke, a. s., pobočke T.

5. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 16 340 Sk (slovom šesťnásťtisícristoštyridsať slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky vedený v Národnej banke Slovenska, pobočke K., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Sťažnosti J. B. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 26. februára 2003 č. k. III. ÚS 187/02-44 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. B., bytom, T. (ďalej len „sťažovateľ“) z 25. marca 2002 (doručenú ústavnému súdu 27. marca 2002) v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/00.

Sťažovateľ uviedol, že sa v uvedenej veci novým návrhom proti svojmu bývalému zamestnávateľovi (Dopravný podnik Bratislava, a. s., Olejkárska 1, B.) doručeným okresnému súdu 1. februára 2000 domáhal práva na zaplatenie mzdy za prácu vykonanú pre zamestnávateľa v rokoch 1991 až 1993.

Prvá úprava sudcu v spise bola podľa sťažovateľa vykonaná takmer po 12 mesiacoch od podania návrhu (23. januára 2001). Sťažovateľ sa 15. novembra 2001 obrátil na predsedu okresného súdu namietajúc zbytočné prietahy v konaní sp. zn. 14 C 13/00. Predseda okresného súdu vo svojej odpovedi sp. zn. Spr. 2113/01 z 31. januára 2002 konštatoval dôvodnosť sťažovateľovej sťažnosti.

Postup okresného súdu podľa názoru sťažovateľa nesmeruje k meritórnemu rozhodnutiu vo veci a jeho nečinnosť bez toho, aby bola odôvodnená existenciou zákonných prekážok, spôsobila zbytočné prietahy v konaní. Okresný súd svojou nečinnosťou podľa sťažovateľa oddaľuje uspokojenie jeho zákonného nároku na odmenu za vykonanú prácu, pričom ide o mzdu za obdobie rokov 1991 až 1993.

Na základe vyššie uvedených skutočností ustanovená právna zástupkyňa sťažovateľa vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov navrhla, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„ (...) Základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I. v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/00 bolo porušené.

(...)

Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/00 konal bez zbytočných prietahov.

J. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk (slovom jednostopäťdesiatisíc korún slovenských), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Uplatnenie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ zdôvodnil tým, že konanie, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom, sa ho bytostne dotýka, pričom ďalej uviedol: „(...) *zdlhavým konaním pretrváva u mňa stav právnej neistoty a pochybujem, že sa dožijem právoplatného rozhodnutia súdu. Vzhľadom na môj vek a osobné pomery som pociťoval a pociťujem nečinnosť súdu ako psychickú ujmu. Opätovne poukazujem na skutočnosť, že ide o nevyplatenú základnú mzdu v r. 1991-1993, v prípade nevyplatenia ktorej som potom vykonával prikázanú nútenú prácu.*“

Okresný súd sa k sťažnosti vyjadril v podaní sp. zn. Spr. 3262/02 z 23. mája 2002, v ktorom k časti sťažnosti týkajúcej sa namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v posudzovanom konaní uviedol : „*Žaloba v tejto veci bola súdu doručená 1. 2. 2000, bez zaplatenia súdneho poplatku. Konajúci súd 23. 1. 2001 začal s prípravou pojednávania (vyžiadané pripojenie spisu sp. zn. 7 C 139/94 a založenie výpisu z obchodného registra žalovaného a výzvou z 18. 1. 2002 vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku). Uznesením z 21. 5. 2002 priznal navrhovateľovi čiastočné oslobodenie od povinnosti zaplatiť súdny poplatok.*

Aj v tejto prejednáwanej veci však nemožno hovoriť o zbytočných prieťahoch. Ako to je zrejme zo žaloby, jej predmetom sú mzdové nároky navrhovateľa. O týchto mzdových nárokoch však súd už rozhodol právoplatným rozsudkom vo veci sp. zn. 7 C 139/94, keď žalobu zamietol ako predčasne podanú. Podotýkame, že ide o zhodné mzdové nároky. Následne navrhovateľ návrhom, ktorý je evidovaný pod sp. zn. 7 C 10/00 požiadal o obnovu konania sp. zn. 7 C 139/94 (údajné zbytočné prieťahy v tomto konaní sú predmetom tejto ústavnej sťažnosti navrhovateľa). Z uvedeného je zrejme, že súd v konaní sp. zn. 14 C 13/00 nemohol konať, pretože bolo potrebné vyčkať na právoplatnosť rozhodnutia v konaní sp. zn. 7 C 10/00 (návrh na obnovu konania). Pretože medzičasom toto konanie (7 C 10/00) bolo právoplatne skončené, súd začal vo veci sp. zn. 14 C 13/00 konať, o čom svedčí o. i. aj rozhodnutie súdu z 21. 5. 2002.“

Podľa názoru okresného súdu z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že v posudzovanom konaní sa postupovalo plynulo a bez prieťahov, preto navrhol, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel. V prípade opačného rozhodnutia ústavného súdu navrhol, aby ústavný súd nepriznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, pretože:

„rozhodnutím o priznaní finančného zadosťučinenia by došlo k retroaktivite, keďže toto ustanovenie Ústavy SR nadobudlo účinnosť 1. 1. 2002.“

V prílohe podania sp. zn. Spr. 3262/02 z 25. októbra 2002 predložil okresný súd ústavnému súdu na základe jeho žiadosti kópiu rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 139/94-57 z 3. novembra 1998 a kópiu rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ako odvolacieho súdu v uvedenej veci) sp. zn. 16 Co 78/99 z 8. septembra 1999.

Sťažovateľ prostredníctvom ustanovenej právnej zástupkyne podaním z 3. februára 2003 svoju sťažnosť doplnil. Okrem iného uviedol: *„V druhom konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14 C 13/00 ide o právo na zaplatenie mzdy 41.345 Sk s prísl. za nariadenú a vykonanú prácu od môjho bývalého zamestnávateľa v rokoch 1991 až 1993, konanie začalo na môj návrh podaný osobne dňa 1. 2. 2000 v podateľni súdu. Prvá úprava sudcu v spise bola vykonaná takmer po 12 mesiacoch od podania návrhu dňa 23. 1. 2001, súd dal pripojiť spis 7 C 139/94 a vyžiadal výpis z obchodného registra odporcu, inú prípravu prvého pojednávania nevykonal. Podaním zo dňa 8. 2. 2001, 12. 7. 2001, 11. 10. 2001, 15. 11. 2001, 21. 12. 2001 som žiadal a prosil o vytýčenie pojednávania a sťažoval sa na prieťahy v konaní, odpovede som sa od sudkyne nedočkal. Na č. l. 9 spisu sa nachádza poznámka neidentifikovateľnej pracovníčky kancelárie súdu zo dňa 10. 9. 2001, že odpojila spisy 7 C 139/94 a 7 C 10/00, hoci v spise 14 C 13/00 sa nenachádza pokyn sudcu na pripojenie spisu 7 C 10/00 a tento „živý“ spis bol bez právneho dôvodu pripojený 8 mesiacov pri „živom“ spise 14 C 13/00. (...) Dňa 5. 2. 2002 mi bola doručená výzva – vz.4a osp zo dňa 18. 1. 2002 na zaplatenie súdneho poplatku z návrhu v sume 1 652 Sk. Dňa 6. 2. 2002 som požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, predložil som predpísané tlačivo i potvrdenie o výške starobného dôchodku. Dňa 18. 3. 2002 som podal sťažnosť a žiadal som o vytýčenie pojednávania. Po tri a pol mesiaci od podania žiadosti o oslobodenie, súd uznesením zo dňa 21. 5. 2002 č. k. 14 C 13/00-18 rozhodol tak, že mi priznal čiastočné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Uznesenie mi bolo doručené 29. 6. 2002 (t. j. po 4,5 mesiaci od podania žiadosti). Dňa 3. 7. 2002 som doručil súdu odvolanie zo dňa 1. 7. 2002 voči uvedenému uzneseniu. Odvolací súd uznesením zo dňa 31. 7. 2002 č. k. 13 Co 356/02- 26, ktoré mi bolo*

doručené 13. 9. 2002 zrušil napadnuté uznesenie a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvého stupňa. Od začiatku septembra 2002 do 29. 1. 2003 v spise po dobu 4 mesiacov opäť nebol vykonaný žiaden ďalší úkon a vo veci doposiaľ nebolo vytýčené ani prvé pojednávanie.

K tvrdeniam OS Bratislava I v podaní zo dňa 23. 5. 2002 adresovanom Ústavnému súdu, uvádzam nasledovné: Z podania nie je jednoznačne zrejmé, či sa predseda súdu domnieva, že je tu prekážka res iudicata, pretože neuviedol jasné dôvody. Predčasne podaná žaloba v r. 1994 už nemusí byť predčasnou v r. 2000. Nie je jasné z čoho predseda súdu prišiel k záveru že „bolo potrebné vyčkať na právoplatnosť rozhodnutia v konaní sp. zn. 7 C 10/00“, takéto tvrdenie nemá oporu v spise, keď v tomto sa nenachádza ani len úprava na pripojenie spisu 7 C 10/00, hoci fakticky bol pripojený niekoľko mesiacov (zrejme omylom spolu so spisom 7 C 139/94).“

V podaní z 23. apríla 2003 doplnil sťažovateľ prostredníctvom ustanovenej právnej zástupkyne sťažnosť v časti týkajúcej sa požadovaného finančného zadosťučinenia. Uviedol, že trvá na priznaní primeraného finančného zadosťučinenia v pôvodne požadovanej výške (150 000 Sk) aj napriek tomu, že na ďalšie konanie bola jeho sťažnosť prijatá iba v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 13/00. Zdôraznil význam posudzovaného konania vzhľadom na jeho predmet pre jeho osobu a zopakoval podstatnú časť argumentácie, ktorou odôvodnil pôvodný návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Okresný súd v podaní sp. zn. Spr. 3262/02 z 22. apríla 2003 doplnil svoje vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľa, pričom okrem iného uviedol: „Súd v konaní sp. zn. 14 C 13/00 nemohol konať bez vyčkania právoplatnosti rozhodnutia v konaní sp. zn. 7 C 10/00 (návrh na obnovu konania). Uznesením č. k. 7 C 10/00–20 zo dňa 24. 1. 2002 právoplatným dňa 21. 2. 2002 bolo konanie o obnovu konania zastavené. Túto skutočnosť však nemožno kvalifikovať ako zbytočný prieťah v konaní.

Nakoľko žaloba bola súdu doručená bez zaplatenia súdneho poplatku, v súlade s ust. § 10 ods. 2 zák. č. 71/1992 Zb. v znení zmien a doplnkov bol navrhovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku splatného spolu s podaním návrhu. Dňa 6. 2. 2002 požiadal

navrhovateľ o oslobodenie od zaplatenia súdnych poplatkov. Súd uznesením č. k. 14 C 13/00-18 zo dňa 21. 5. 2002 priznal oslobodenie od zaplatenia súdnych poplatkov sčasti a zaviazal navrhovateľa zaplatiť súdny poplatok v sume 500,- Sk pod následkom zastavenia konania. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 13 Co 356/02-26 zo dňa 31. 7. 2002 uvedené rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil, vec vrátil na nové konanie. Dňa 18. 2. 2003 bola daná úprava sudkyne na zistenie majetkových pomerov.

Na ozrejmenie uvádzame, že na tunajšom súde už niekoľko rokov pretrváva nedostatok sudcov, ktorý sa od roku 2001 prehĺbil do takej miery, ktorá priamo ovplyvňuje dĺžku konaní, resp. časové úseky medzi jednotlivými úkonmi sudcov a tie sú väčšie ako by sa vyžadovalo. V súdnych oddeleniach, ktoré si vyžadujú dvoch sudcov koná iba jeden. Iný spôsob zabezpečenia výkonu súdnictva za danej situácie (ktorá sa naviac zhoršila odchodom ďalších sudkýň na materskú dovolenku a na Krajský súd v Bratislave) nebol možný.“

Podaním z 21. mája 2003 doplnila ustanovená právna zástupkyňa sťažnosť, pokiaľ ide o vyčíslenie trov právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pre ústavným súdom za tri úkony právnej služby, a v prílohe podania zaslala ústavnému súdu osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty Daňového úradu S. potvrdzujúce, že od 1. novembra 2002 je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

Obaja účastníci konania pred ústavným súdom, sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v podaní z 3. februára 2003 a okresný súd vo vyjadrení z 22. apríla 2003, súhlasili s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania v tejto veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom príslušného súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu, ako aj spisu okresného súdu vo veci sp. zn. 7 C 10/00 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ sa novou žalobou proti bývalému zamestnávateľovi (Dopravný podnik Bratislava, akciová spoločnosť, Olejkárska 1, B.) doručenou okresnému súdu 1. februára 2000 domáhal práva na zaplatenie mzdy za vykonanú prácu pre svojho bývalého zamestnávateľa v rokoch 1991 až 1993.

Vo veci konajúca sudkyňa dala 23. januára 2001 pokyn súdnej kancelárii na pripojenie spisu okresného súdu sp. zn. 7 C 139/94 (následne bola dopísaná aj sp. zn. 7 C 10/00) a zabezpečenie výpisu z obchodného registra týkajúceho sa žalovaného. Pokyn bol zrealizovaný (pokiaľ ide o výpis z obchodného registra) 7. februára 2001.

Podaniami doručenými okresnému súdu 8. februára 2001 a 12. júla 2001 sa sťažovateľ domáhal vytýčenia termínu pojednávania vo veci.

Pracovníčka súdnej kancelárie na pokyn zákonnej sudkyne 10. septembra 2001 odpojila spisy sp. zn. 7 C 139/94 a 7 C 10/00 z „dôvodu námietky zaujatosti“, o čom spísala úradný záznam.

Podaniami doručenými okresnému súdu 11. októbra 2001 a 21. decembra 2001 sa sťažovateľ domáhal vytýčenia termínu pojednávania a namietal prietahy v konaní. Sťažnosťou z 15. novembra 2001 sa sťažovateľ obrátil v tejto veci na predsedu okresného súdu.

Okresný súd 29. januára 2002 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za podanie návrhu (pokyn z 18. januára 2002 bol súdnej kancelárii doručený 22. januára 2002 a súdna kancelária mala podľa neho taktiež zabezpečiť pripojenie spisu sp. zn. 7 C 139/94).

Pracovníčka súdnej kancelárie 30. januára 2002 spísala úradný záznam o tom, že nemohla pripojiť spis sp. zn. 7 C 139/94, pretože Mgr. E. S., zákonná sudkyňa vo veci sp. zn. 7 C 10/00, nesúhlasila z jeho zapožičaním.

Podpredseda okresného súdu listom sp. zn. Spr. 2113/01 z 31. januára 2002 sťažovateľovi na jeho sťažnosť z 15. novembra 2001 odpovedal: *„Vašu sťažnosť, datovanú 15. 11. 2001 som prešetril v zmysle platnej právnej úpravy a týmto konštatujem, že Vaša sťažnosť je dôvodná. Po splnení poplatkovej povinnosti z Vašej strany bude vo veci určený termín pojednávania.“*

Sťažovateľ požiadal 6. februára 2002 o oslobodenie od zaplatenia súdneho poplatku.

Podaním doručeným okresnému súdu 18. marca 2002 sa sťažovateľ domáhal vytýčenia termínu pojednávania vo veci.

Okresný súd uznesením č. k. 14 C 13/00-18 z 21. mája 2002 priznal sťažovateľovi čiastočné oslobodenie od súdnych poplatkov.

Sťažovateľ sa 1. júla 2002 proti rozhodnutiu okresného súdu odvolal.

Spisový materiál s opravným prostriedkom bol Krajskému súdu v Bratislave predložený 29. júla 2002.

Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 13 Co 356/02-26 z 31. júla 2002 uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uznesenie odvolacieho súdu bolo okresnému súdu doručené 6. septembra 2002.

Sudkyňa 9. septembra 2002 uložila súdnej kancelárii doručiť sťažovateľovi uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 13 Co 356/02-26 z 31. júla 2002. Sťažovateľovi bolo uvedené uznesenie doručené 13. septembra 2002.

Dňa 18. februára 2003 bol daný zákonnou sudkyňou pokyn súdnej kancelárii na zistenie majetkových pomerov sťažovateľa.

III.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).“

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97). Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu 1. podľa právnej a faktickej zložitosti veci, 2. podľa správania účastníka konania a 3. podľa spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98).

1. Predmetom konania sp. zn. 14 C 13/00 vedeného na okresnom súde je sťažovateľom uplatnená pohľadávka proti bývalému zamestnávateľovi z dôvodu nevyplatenia tarifnej mzdy za prácu vykonávanú pre neho sťažovateľom v období rokov 1991 až 1993.

Z okolností prípadu nevyplýva žiadna skutočnosť, ktorá by odôvodňovala záver o osobitnej skutkovej alebo právnej zložitosti veci. Z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu je zrejmé, že v predmetnej veci nebolo doposiaľ vykonané dokazovanie alebo

rozsiahlejšie zabezpečovanie dôkazných prostriedkov, ktoré by mohlo odôvodniť celkovú doterajšiu dĺžku posudzovaného konania.

2. Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľa (ako žalobcu) v konaní pred okresným súdom bolo primerane aktívne. Sťažovateľ síce mohol prispieť k vytvoreniu podmienok pre rýchlejší a efektívnejší postup v posudzovanom konaní, ak by o oslobodenie od súdnych poplatkov požiadal už pri podaní žaloby a nečakal až na výzvu okresného súdu na ich zaplatenie, no zo skutkových zistení ústavného súdu o priebehu uvedeného konania vyplýva, že ani táto okolnosť neovplyvnila dĺžku posudzovaného konania podstatnejším spôsobom, teda tak, aby bolo sťažovateľovi možné pričítať podiel na stave, v akom sa predmetná vec v čase podania ústavnej sťažnosti nachádzala.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého skúmal ústavný súd sťažovateľovu sťažnosť, bol postup okresného súdu v posudzovanom konaní.

Zo skutkových zistení ústavného súdu vyplýva, že posudzované konanie začalo doručením žaloby okresnému súdu 1. februára 2000.

Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. (...)

Podľa § 114 OSP pojednávanie pripraví predseda senátu tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní (ods. 1).

Za tým účelom predseda senátu

- a) spravidla zistí stanovisko odporcu a pokúsi sa prípadne predbežne o zmierne vybavenie prípadu,
- b) skúma, či sú splnené podmienky konania, a dbá o odstránenie nedostatkov a neúplností v návrhoch účastníkov,

- c) zabezpečí, aby bolo možné na pojednávaní vykonať potrebné dôkazy, a ak je to účelné, môže vykonať dôkaz prostredníctvom dožiadaného súdu,
- d) robí iné vhodné opatrenia.

Prvé procesné úkony smerujúce k príprave pojednávania (pripojenie spisu sp. zn. 7 C 139/94 a 7 C 10/00, ako aj zabezpečenie výpisu z obchodného registra týkajúceho sa žalovaného) realizoval okresný súd až v období na konci januára 2001 a začiatkom februára 2001, približne rok po začatí konania.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 23. mája 2002 poukázal na skutočnosť, že žaloba bola podaná bez zaplatenia súdneho poplatku zo strany sťažovateľa. Sám však sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vyzval až 29. januára 2002 (takmer dva roky po začatí konania). V období od 1. februára 2000 do 23. januára 2001 a od 7. februára 2001 do 18. januára 2002, keď vo veci konajúca sudkyňa úpravou uložila vyzvať sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, bol okresný súd vo veci nečinný.

Okresný súd svoj postup odôvodňoval potrebou vyčkať na právoplatné rozhodnutie v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 10/00, v ktorom sa sťažovateľ domáhal povolenia obnovy konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 193/94. V uvedenom konaní mal okresný súd už raz právoplatne rozhodnúť o mzdových nárokoch uplatňovaných sťažovateľom v konaní sp. zn. 14 C 13/00.

Bolo nepochybne v právomoci okresného súdu zaoberať sa v rámci skúmania splnenia podmienok konania aj otázkou prípadnej totožnosti vecí v konaniach vedených na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 193/94 a pod sp. zn. 14 C 13/00.

Podľa § 159 ods. 3 OSP len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova.

Podľa § 104 ods. 1 OSP ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

V čase začatia konania sp. zn. 14 C 13/00 bola vec vedená na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 193/94 právoplatne skončená. Ak dospel okresný súd v priebehu posudzovaného konania k záveru, že v uvedených konaniach ide o totožnú vec, nič mu nebránilo rozhodnúť v zmysle vyššie citovaných ustanovení. Uvedenú procesnú situáciu nemohla zásadným spôsobom modifikovať ani možnosť povolenia obnovy konania sp. zn. 7 C 193/94 v konaní o povolenie obnovy vedenom pod sp. zn. 7 C 10/00, pretože i prípadné povolenie obnovy konania má za následok iba odklad vykonateľnosti rozhodnutia (§ 234 ods. 3 OSP), a nie jeho zrušenie.

Ak však okresný súd dospel k záveru, že v uvedených konaniach nejde o totožnú vec a že v prebiehajúcom konaní o povolenie obnovy sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre jeho rozhodnutie v konaní sp. zn. 14 C 13/00, prípadne že by riešenie takejto prejudiciálnej otázky prichádzalo do úvahy v obnovenom konaní sp. zn. 7 C 139/94, mohol podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP konanie vedené pod sp. zn. 14 C 13/00 prerušiť.

Okresný súd však nepostupoval žiadnym z vyššie označených spôsobov. Naopak, zo spisového materiálu okresného súdu vo veci sp. zn. 14 C 13/00 (konkrétne z pokynu súdnej kancelárii na č. 1. 3 a z úradného záznamu na č. 1. 9) vyplýva, že v období od januára 2001 do septembra 2001 bol spisový materiál týkajúci sa konania sp. zn. 7 C 10/00, na skončenie ktorého okresný súd podľa svojho vyjadrenia čakal, pripojený k spisu sp. zn. 14 C 13/00.

Tieto skutočnosti nesvedčia o tom, že by okresný súd organizoval svoj procesný postup v konaní sp. zn. 14 C 13/00 tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov konania ohľadne práv, ktoré boli predmetom žaloby, tak ako mu to ukladá ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, ktoré predstavuje premietnutie ústavnej garancie práva účastníkov občianskeho súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných prieťahov v zákonnej rovine.

Uvedené potvrdzuje aj odpoveď podpredsedu okresného súdu sp. zn. Spr. 2113/01 z 31. januára 2002, v ktorej reagujúc na sťažovateľovu sťažnosť na priet'ahy v označenom konaní z 15. novembra 2001 konštatoval, že táto sťažnosť je dôvodná.

Za ústavne akceptovateľnú nemohol ústavný súd považovať, s prihliadnutím na predchádzajúci priebeh označeného konania, ani neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v nasledujúcom období od 13. septembra 2002, keď bolo uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 13 Co 356/02-26 z 31. júla 2002 doručené sťažovateľovi, do 18. februára 2003, keď bol daný zákonnou sudkyňou pokyn súdnej kancelárii na zistenie majetkových pomerov sťažovateľa (spolu cca päť mesiacov).

Z celkovej doby konania, ktorá predstavuje viac ako tri roky, celková dĺžka období, ktoré boli podľa zistenia ústavného súdu poznačené zbytočnými priet'ahmi v konaní, presahuje dobu dvoch rokov (cca 27 mesiacov).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 13/00.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr. 3262/02 z 22. apríla 2003 k ústavnej sťažnosti sťažovateľa zdôvodnil postup okresného súdu v označenom konaní okrem iného aj pretrvávajúcim nedostatkom sudcov, ktorý *„sa od roku 2001 prehĺbil do takej miery, ktorá priamo ovplyvňuje dĺžku konaní, resp. časové úseky medzi jednotlivými úkonmi sudcov a tie sú väčšie ako by sa vyžadovalo“* .

Ústavný súd nespochybňuje skutočnosť, že prípadné nedostatočné obsadenie všeobecného súdu sudcami a z toho plynúca nadmerná zaťaženosť sudcov z hľadiska počtu vecí, v ktorých konajú ako zákonní sudcovia, môže mať negatívny dopad na efektivitu a rýchlosť postupu súdnych konaní. Aj napriek tomu však ústavný súd nemohol akceptovať

uvedenú argumentáciu ako právne významnú vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu jeho práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (napr. II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99, II. ÚS 58/02, III. ÚS 17/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 145/02).

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 150 000 Sk poukazujúc na pretrvávajúci stav právnej neistoty vyvolaný nečinnosťou súdu, ktorý vzhľadom na svoj vek a osobné pomery pociťuje ako psychickú ujmu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Súčasťou zadosťučinenia sťažovateľa je aj samotné deklarovanie porušenia jeho práv. Keďže porušenie základných práv sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred ich porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v posudzovanom prípade za primerané priznať sumu 20 000 Sk. Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných priesťahov v konaní (dva roky a tri mesiace) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu, ktorá sťažovateľovi vznikla v dôsledku obáv o ochranu jeho práv, psychického napätia a pocitov sklamania z neprimeranej dĺžky konania. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadosťučinenie nevyhovel.

Ústavný súd neakceptoval námietku okresného súdu o retroaktívnych účinkoch prípadného priznania primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi vzhľadom na dátum nadobudnutia účinnosti čl. 127 ods. 3 ústavy (1. januára 2002).

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov garantuje ústava v čl. 48 ods. 2 účastníkom konania pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci od nadobudnutia účinnosti 1. októbra 1992. Taktiež právomoc ústavného súdu poskytovať ústavnú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb (čl. 124

v spojení s čl. 1 ústavy) vrátane základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov bola ústavne zakotvená aj pred 1. januárom 2002. Novelizované znenie čl. 127 ústavy upravuje v odseku 3 s účinnosťou od 1. januára 2002 iba nový prostriedok nápravy porušenia základných práv alebo slobôd fyzických osôb a právnických osôb, ktoré ústavný súd v konaniach týkajúcich sa individuálnej ochrany ústavnosti zistí.

Zo skutočností, ktoré ústavný súd v konaní o s'ťažnosti s'ťažovateľa zistil, navyše vyplýva, že konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 13/00 nebolo v čase podania ústavnej s'ťažnosti 27. marca 2002 právoplatne skončené, pričom k pretrvávaniu protiústavného stavu spočívajúceho v porušovaní základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov v označenom konaní dochádzalo aj po

1. januári 2002. Primerané finančné zadosťučinenie, ktoré môže ústavný súd priznať s'ťažovateľovi v konaní podľa čl. 127 ústavy, predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy (vyjadrenej v peniazoch), ktorú s'ťažovateľ utrpel v dôsledku porušenia jeho základných práv. Pri posúdení jej rozsahu a závažnosti prihliada ústavný súd aj na zbytočné priet'ahy, ku ktorým dochádzalo v konaní všeobecného súdu pred 1. januárom 2002. Nemajetkovú ujmu, ktorú s'ťažovateľ utrpel v dôsledku porušenia jeho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, však nemožno stotožňovať so zbytočnými priet'ahmi ako takými.

Trovy právneho zastúpenia s'ťažovateľa pozostávajú z troch úkonov právnej pomoci zo strany advokátky ustanovenej ústavným súdom.

Právna zástupkyňa s'ťažovateľa uplatnila trovy právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2003 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, nahliadnutie do spisových materiálov okresného súdu v Bratislave a následná porada s klientom v Trnave a písomné podanie) v prípade priznania finančného zadosťučinenia s'ťažovateľovi v inej výške, ako sa domáhal, „*podľa výšky priznaného*

zadosťučinenia“ a jedenkrát hodnotu paušálnej náhrady vo výške 128 Sk, ako aj náhradu za stratu času v sume 1 602 Sk vrátane 14 % DPH.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a ods. 4, § 18 písm. a) a b), § 22 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, v zásade nie je oceníteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2003 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 270 Sk (základom pre výpočet je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk) a hodnota režijného paušálu 128 Sk.

Za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2003 patrí právnej zástupkyňi sťažovateľa odmena v sume 12 810 Sk. Podľa § 22 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu pri určení náhrady trov konania odmena zvýšená o daň z pridanej hodnoty spolu 14 610 Sk (s prihliadnutím na zaokrúhlenie podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.). Právna zástupkyňa sťažovateľa zároveň uplatnila nárok na náhradu za stratu času pri druhom úkone právnej služby (za čas strávený cestou z Trnavy do Bratislavy a späť, t. j. 2 x 45 min., teda 3 polhodiny po 534 Sk) v sume 1 602 Sk a jedenkrát hodnotu paušálnej náhrady hotových výdavkov vo výške 128 Sk. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú preto celkom sumu 16 340 Sk.

Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenej právnej zástupkyňi trovy právneho zastúpenia vo výške 16 340 Sk.

Podľa ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie

od súdnych poplatkov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2003